

Vid tilfälle af
gymnasii rectors
ombytet på Wisingsö
hölts detta tal d.
20:....

Liljenroth, Sven Peter,

1700-1829 81 Cxa4 Br. Visingsö

National Library
of Sweden

Liljenroth, S.P.

Vitt. Sv.
Skot.
(Pr)

1700-1829

VID TILFÅLLE

AF

GYMNASII RECTORS OMBYTET
PÅ WISINGSÖ

TAL TAL 150 ISAMMID
HÖLTS DETTA TAL D. 20:DE JUNII 1797

AF

DEN FÖR 20:DE GÅNGEN ANTRÅDANDE

GYMNASII RECTORN,
LECTOR OCH PROFESSOR
MAG. SVEN PETER LILJENROTH.

LUND,

TRYCKT UTI BERLINGSKA BOKTRYCKERIET.

REPERATOR

TIL

VÅR VÅRDA OCH FÖRTJENTA

GYMNASII OCH SCHOLÆ-STAT

ÖDMJUK HÖRSAMMAST

AF

FÖRFATTAREN.

---

*Nihil turpius est, quam grandis natu senex,
qui præter atatem nihil aliud habet argumentum,
quo se probet diu vixisse.*

SENECA.

Agtningsvårde Åhörare!

Om det i dag efter all sannolikhet är sista gången jag såsom tiltrådande Rector Gymnasii har åran at ifrån detta rum taltala Er, begår jag af Er vånskap för mig icke den upmärksamhet, som blott den snillrike Talaren har rättighet at åska, men vål det affeende den bedagade Mannen bör lofva sig, hvars nit för våragemensamma Öfningshus åfven under de brydsammaste omständigheter jag hoppas icke blifvit misškånt. Jag åmnar icke på dessa ögonblick underkasta edert omdöme någon vidlöftig afhandling öfver åmnen, som fordra den djup sinnige Forrskarens hela skicklighet för at lyckligen våljas, grundeligen utarbetas och under alla dess synpunkter med yttersta noggranhet

följas. Hvarken min tid eller krafter göra nu mera anspråk på en åra, som det tilhör Ynglingaåldrensstyrka förenad med mognad i tänkesätt och insigter samt manlighet i språk och uttryck at söka. Blott en och annan anmärkning öfver mina bemödanden at gagna i den krets, mig blifvit lämnad, skal återföra edra tankar på föremål, hvilka, om de ån öfver alt vittna om brister och ofullkomligheter, likväl aldrig skola fränkänna mig det vittsord, at genom välmenande affigter och deras görliga värkställande hafva berett och stadgat nya grunder för detta Låroverks upkomst och flor.

Jag vil icke tala om den trägenhet jag använt, och som ännu framgent skal sysselsätta mig at bereda, samla och i ordning ställa et sådant hittils saknat arbete rörande Latiniteten, som framdeles kunde blifva, om icke en vigtig hufvudbok, likväl en icke obetydelig hjälpreda för unge Schole-Lärare. Sedan jag upoffrat min ungdom för det enskilda och alla mina mannaår för det allmänna undervisningsverket, tror jag mig väl hafva vunnit en fullkomlig rättighet at råda öfver min höga ålderdom samt njuta i Bygden lugn, mig sjelf och naturen; men det yrke, som hittils uptagit så mycket af min tid, älskas af mig med samma ifver
ännu,

ännu, och åstundan at bibringa oförfarne Handledare en tjenlig undervisningsmethode, som i de flåsta hånscenden kunde svara emot Disciplarnas ålder och läroämne, öfvergifver mig icke förr, ån jag öfvergifver alt, som betalar mödan och förtjensten med otacksamhet och afvund. Nog kännare af mig sjelf för at icke stadna hårutinnan vid egna omdömen, som så lätt kunna misfledas, skal jag öfverlåttna detta arbete åt en Vån, hvars kundskaper i denna våg långesedan förtjent och vunnit de Lårdas agtningsfulla bifall, och som efter min bortgång i det tyfta skal meddela allmänheten frukten af mina mödosamma underfökningar i denna Lårdomsgrän, då tadlet ånteligen torde uphåra och det hyttiga värderas utan fördomar emot Utgifvaren.

Men grål gör ynglingen hvarken klokare eller lyckligare. Om Glosevett är et öumbårligt medel at framtrånga til sjelfva vetenskaperne, är det likvål enfaldigt at stadna på vågen och förgåta sjelfva målet. Endast i den mon kundskaperne bidraga til människoslågtets odling och sällhet böra de efter min tanka värderas. Forntiden ansåg en Man af vidlöftig Språkbelåsenhet åfven utan andra insigter för lård. Vi hålla honom icke för sådan. Man fordrar med råtta til vinnandet af

detta namn grundelig kånnedom åtminstone af någon vetenskap och belöflig skickelighet at göra sin kundskap användbar och nyttig. Äfven af dem, som egentligen icke höra til de Lårdas samfund, vil man vänta sig sådane kundskaper, som hafva viktigt inflytande på det allmännas väl, efter hvilket det tilhör hvarje medborgare at sträfva, så vida det enskilda sanna härifrån är oskiljaktigt. Den önskan har derföre blifvit såsom en följd af den stigande uplysningen allt mer och mer allmän, at ungdomen, redan ifrån de år den är i stånd at emottaga någon undervisning vid de offentlige lärohusen, göres så småningom bekant med naturen, bekant med sig sjelf, med de föremål, som närmast omgifva oss, och således icke på det lätt, som så ofta förr tilgått, nödgas inskränka hela sin forrskningslystnad inom döda språks trånga och obehageliga gränser, hvilka, om de ej förqvåfva all åhåga och böjelse för det ådlare nyttiga, åga likfullt nog våld, at väcka hos ynglingen ledsnad för boken, affmak för studier samt derigenom fallenhet för syslölöshet och förströelser. Man om det är oförsvärligt af dem, som hafva uppgift öfver ungdomens undervisning, at icke söka afhjelpa de brister härutinnan, som vid många öfningshus beklageligen ännu äro allt för

för allmänna, så är det i synnerhet dubbelt oförläteligt af dem, som lyckan eller förtjensten placerat på ställen, hvilka naturen aldråhållt tyckes hafva åmnat åt sina ålskares ådlare nöjen, at försumma de ypperliga tillfällen där årbjuda sig at dana meniskan til det, hennes Uphofsman så tydeligen bestämt henne. Dock det förhåller sig hårutinnan på samma sätt, som i många andra menskliga saker, de där kräfva omstöpning och förändring: ånnu saknas icke Pedanten, som stolt öfver sit lilla förråd af vett förakter all annan kundskap ån sin såsom öfverflödig, eller den Afvundsjuke, som håldre spjernar emot alla förbättringar, ån understödjer dem, som af hans medråflare blifvit föreslagne, eller Nidingen, som tilbakahålles af egennyttan rådd at för et främmande åndamål nödgas göra någon upoffring: och så förlora sig ofta de bästa företaganden, deras hufvudmän blottade på upmuntran se sit mod kufvas, sit hopp försvinna och sin nitålskan gåckas, och så måste de måst vålgörande anstalter tråna bort under klagan öfver en alt för tidig födsel. *Visingsö* detta genom naturen och konsten så lyckliga land erbjuder vetenskapsålskaren de skönaste anledningar til egen och andras undervisning. Blott en blick på des hårliga belågenhet, des tjuifande utseende under

en vacker sommar dag — och genast skal Tänkaren medgifva, at om Naturhistorien, Hushållning och Physique någorstådes borde vinna burfkap, någorstådes odlas för at nalkas sin högd, någorstådes med ökad förnöjelse bibringas den vettgirige ynglingen, skulle det ske på denna glada Ö, där Naturalstrens ymnighet, Jordarternes särskilta beskaffenhet, Climatets förträffelighet och oråknelige andra föremål väcka utlänningars beundran och kånnares vållust. Det har icke varit min lott at i nämde vetenskaper från ungdomen synnerligen handledas, och i saknad här af har böjelsen därför först i mannaåren hos mig vaknat. Men som ingen år förgammal til at låra, så har åfven jag hållit före, at dessa kundskapers djup för fliten och snillet aldrig voro outgångelige; och mitt bemödande har ytterligare stadgat hos mig denna öfvertygelse. Med mitt begår at sjelf låra har min åtrå at gagna andra åfven varit förenad: och för hvem, utan den här studerande ungdomen skulle jag vål håldre anvånt min tid, mina mödor och kostnader? Vårde Åhörare! någre af Eder hafva varit ögonvittnen til den ödslighet, som förr rådde omkring våra Lårohus, den tomhet, som hårråkade uti dem. I hafven och fett de trötta fjåt jag trampat, öfvervarit de betydliga

liga hinder, med hvilka jag måst kämpa, samt afverat de dryga utgifter jag med nöje vidkånts, för at omskapa dessa förut onyttige bäcker och ouspodlade fält til grönskande samt för ögat och smaken angenåme ställen: I kännen den outtrötteliga sorgfällighet jag använt för at samla naturalier ifrån åtskilliga jordens delar samt ständigt öka och rikta dem, icke för at vinna tomma och obetydeliga, om ån smickerlösa loford, som gifvas oändeligen lättare ån de förtjenas, utan för at bereda ynglingen et angenämt tillfälle til öfning uti de praktiske vettenskaperne, hvilkas närmare kändedom onåkeligen medför den måst oberäkneliga nytta och et nöje, hvarmed få andra kunna jämföras, ty man njuter i den mon man känner, den ena kundskapen töder längtan efter den andra och med den källan til en ny förnöjelse. Botaniska Trågårdens såg för omkring 26 år tilbakars sin början. Ärligen har den under edra ögon M. Å! vunnit uti rikedom af växter, smak och behag i sitt utseende. Ärligen har den här studerande ungdomen haft tillfälle vinna bättre och bättre bekantskap med dess invånare, mera kändedom af växtrikets hushålls och medicinska nytta, samt med den mer och mer lust för sådana kundskapers utvidgande vid högre Lärosäten. Mätte nu hvarken

genom liknøgdhet, försummelse, okunnighet eller hvad ordfak som hållst de grunder jag lagt vånvårdas! Blifve mina Eftertrådare alltid skickligare ån jag, men alltid lika nitiske i befråmjandet af allmånt nyttiga åffigter, och aldrig rådde, at fåtta et vårdigt mod och ifrigt bemødande emot illa finnades anläggningar, som kunde åsyfta til intet gørandet af de inråttningar, hvartil jag i Førsynens hand varit et ringa medel!

Men inga förmoner gifvas, som åro utan sina befvårligheter. Vi skulle fåtta för litet värde på de förre, om de senare icke gorde dem ofs vigtiga. Vifingsø omgifves af et stort och ofta åfventyrligt vattn. På Vettern hafva några slutat sina dagar genom olyckor, många genom oförsigtighet. Emellan vår Ö och fasta landet var före min ankomst hit ingen ordentelig och fåker postgång, åfvensom ungdomen saknade alt tilfålle at utan kånbar kostnad hitlånda. Om både om den senares fördeklar och samtelige Vifingsøs invånares bequåmlighet i åffeende på det förre har jag varit omtånt at inråtta en båtfart, som, då den hvarje vecka ordenteligen hår emellan och nårmaste färjestad borde afgå, skulle medföra både för Fråmlingar och infødde i flera hånseenden den betydligaste nytta. Det blefvo obehageligt både för mig

mig at beskrifva och för Eder at afhöra alla de
 vidriga skiften detta allmänt gagnande företag ord-
 sakade. Egenlidiga affigter stråfvade alt för länge
 emot min förefats, och jag skulle til slut ändock
 nödgats öfvergifva en plan, som var oumgånge-
 lig för desse öfningshusbestånd, om icke uplyste
 och ådelsinte Medborgares verksamma biträde un-
 derstött och berett sluteligt afgörande härutinnan
 til min och vederbörandes fullkomliga tilfridsstäl-
 lelse a). I njuten V. Å. frukten af mitt besträf-
 vande. Jag begår ingen tacksamhet derföre. Jag
 finner mig tilräckeligen betald genom förnöjelsen
 öfver at åfven härutinnan hafva åstadkommit en
 nyttig handling för vår stat. Dock hoppas jag,
 at, när jag icke mera är til, I skolen välsigna mit
 stoft, och mitt namn lefva uti edert minne.

Men en bland de viktigaste tjänster jag til åf-
 ventyrs gordt både Herrar Docenter och ungdo-
 men härstädes återstår för mig ännu at som ha-
 stigast vidröra. Om den icke påkallar eder år-
 känsla, är den likväl värdig er upmärksamhet.
 Jag tror mig vara skyldig dess anförande åt fan-
 ningen, skyldig den åt eder kannedom, I nykom-
 ne Schole-Lärare, så vida den eljest endast uti
 handligarne blir förvarad.

b 2

Så

a) Se Littera A.

Så tilfridsställande det är, at af Öfverhet och Förmån undfå det dyrbara förtroendet, at uti dygd och kundskaper vägleda och anföra en ungdom, på hvilken rikets hopp beror, och hvars bättre eller sämre upfostran oändeligen skal verka på kommande Seclers väl, så litet är det upmuntrande, at under fullgörandet af sina plikter, sker det än med den ömmafte sorgfällighet, nödgas sucka under behovets och fattigdomens svåra, om icke odrägeliga tyngd. Man förlorar så småningom lusten för ett yrke, som minst af alla kan väl bestridas med nedslagenhet och hoglöshet. Man dignar under den tryckande bördan: oförmögen at hjälpa sig sjelf och ur stånd at bibehålla det sinnes lugn, som årfordras, blir man åreligen oskickelig at förestå sit Embete; men man åger inga andra bättre utvägar til bergning: man slåpar sig då fram, och med sig tjensten: ungdomen lider och man blir sjelf olyckelig.

Vifingsö Gymnasi och Scholestat hade vid desfunderande århällit sådane löner och förmoner, som med då varande tilgångar kunde förenas och efter omständigheterna til nödig utkomst voro tilräckelige. Men tiderna förändras och med dem alt. Varuprisen ökas beständigt, behovven tiltaga och hvad i ett tidevarf kan vara öfverflöd, blir i
ett

ett annadt en nödvändighet. Sålunda voro Docenternes löningsvilkor och ungdomens stipendier vid min hickomst i ömkelig belågenhet. Man tje-
 nar som enskilt Lärare nu för tiden för vida större lön, än en publique Docens här innehade. Jag kände väl icke de egenteliga ordsaker, som vål-
 lade, at man härstädes ej fick in natura upbå-
 ren lön, som i början blifvit oss anslagen; men det viste jag, at intet missbruk eller underflef stod at förena med den ådelmodige Konungens tänkesätt, som, då han fordrade, at hvarje Embets-
 man skulle fullgöra sina skyldigheter, också ville, at han med glädje skulle kunna fullgöra dem. I förtröstan härpå vågade jag på sät, som handlingarne utvisa, nalkas Thronen och underdånigt bönfalla om ändring och förbättring. Men en Regent öfver ett vidlöftigt rike kan åfven med den bästa vilja omöjligen med egna ögon se alt. Han måste i de flåsta fall lita på andras upgifter. Jag underlåt derföre icke at infinna mig hos dem, som förtjente och ågde Konungens nådiga förtroende, med sanna beskrifningar öfver verkeliga förhållandet. Lyckligt det land, hvaråft de, som närmast omgifva Öfverheten, åro rättfinte och våltänkande. Regeringen får då den nplysning, som behöfves, och undersåten ingen billig ordsak at

klaga: icke heller fingo vi det. Genom Konungens makalösa nåd och rättvisa förordnande århöll hela vår stat en så vigtig och fördelaktig tilökning i dess inkomster, at vi ännu, då dyrhet och stegring uti all ting tiltagit, genom förnuftig hushållning, alla anständigt kunna bärja oss, och utan suckan hvar i sit kall upoffra vår tid och våra krafter åt de angelägna och granlaga göromål oss blifvit updragne, äfven som ungdomen uti de anordnade stipendiers ansefliga förhöjning fick en ny upmuntran och större möjelighet til sina studiers bättre fortsåttande b).

Mig har det varit en synnerlig och hjertelig vållust at för oss alla hafva utverkat denna hugneliga förändring, och det är mig en oskattbar glädje at nu för sista gången åga et allmänt högtideligt tilfälle, at dertfore uplifva vår underdånigsta tackfägelse: också är denna hufvudsakeliga förremålet för detta uprepande. Om mitt värma nit för vårt klene låseverk derigenom tillika blifvit ådagalagt, må det icke räknas mig til last. Har det varit berömvårt at utföra, må det väl icke vara tadelvårt at berätta. Jag önskar Eder V. Å. samma patriotiska nit och vålmening om våra små Phoebi hus, som jag altid hyft och ännu hyfer,

b) Se Littera B.

fer, men jag önskar Er också mera lycka och agtning derföre, än jag fått hugna mig af. När efterverlden en gång granskat mina göromål, torde väl någodt qvarblifva, som rättvisar mitt upfåt och skänker agtning åt mina tänkesfåt.

Ofta gånger har jag fökt vidtaga åtskilliga andra anstalter til befrämjandet af mitt så ålskade hufvud föremål, desse Ötningshusens väl; men gerna hafva afvundsmån fökt lägga hinder i vägen, och de hafva merendels måst stadna vid sjelfva förslagen. På Visingsö har fordome varit et Boktryckeri, då ännu intet Gymnasium här var inrättat. En agtningsvärd Medborgare har nyligen velat uplifva detta, och jag har understött hans förefats c). Men äfven här skal deras verksamhet visat sig, som misfonna ungdomen den förmon at njuta undervisning på en ort, som åger dertil oändeligt förträde fram för andra, och Vederbörandes tilstånd har ännu icke stått at århålla. Dock hvarföre skal jag uppehålla mig vid ämnen, hvilkas åtanka väcker smårta och förtrytelse? Om jag misfleckats uti mycket, har felet ingalunda varit mitt: förebråelsen må stadna på dem, som förtjent den. Jag än lycklig at hafva uträttat någodt.

Men

c) Se Littera C.

Men anledningen til mitt uptråde i Cathedren bjuder mig skynda. Om jag icke i dag såsom tillförordnad Examinator har rättighet at orda, har jag likväl icke alltid saknat detta förtroende d). Nu är det för mig nog at hafva mottagit närmaste styret öfver detta Låroverk. Om ålderdomen nåkar mig den liflighet och raske tiltagshet, som årfordras, skal vanan likafullt någorlunda årsätta denna brist. Och om mitt verkställande af Rectors Embetets pligter kan blifva lika så eldigt som min ifver är, hoppas jag ingen skal få råttmätig ordsak at klaga.

Docenter, Agtningsvårde Embetskamrater!

Öfningshusens åra beror at ofs: vi arbete ju för en och samma sak. Låtom ofs under mitt 20:de Rectorat visa samma utfökta flit vid vår Gymnasii och Schole Ungdoms påliteliga vågledande i dygd och vitterlek, som jag med obeskrifvelig glädje fann ibland nitiske medbröder under mitt första. Måtte hela vårt bemödande vittna om infigtsfulle och vårdige Scholelärare! Blifve det likafå visst vår förefats, som det är vår skyldighet, at noggrant åtfölja Kongl. Scholeordningens

yp-

d) Se Littera D.

ypperliga föreskrift, så at vi ibland ungdomen bibehålle böjelsen för arbete, ovanan vid lättja och obekantskap med lasten samt sålunda hvarken stanne för ansvaret eller blygden at hafva åsidosatt de vigtiga skyldigheter vi högtideligen förbundet oss at uppfylla. Bortläggom makligheten at ständigt undervisa ungdomen hemma i våra rum, och mótom med hurtighet arbetstimman in loco publico, som eljest blir utan alt ändamål e). Vagtom oss vål at icke svigta för skuggor, som läggas på våra lagliga göromål, eller vackla i våra beslut af vänner, fränders och okunniges skri, hvarmedelst vi berede oss och våra ämbeten en villobane, Fäderneslandets hopp mindre uppbyggelse och undervisning, än den har rättighet at vanta. Låtom oss altid komma ihog, at, om en Lärars Embete är upfyllt med möda och bekymmer, kan likväl ingen åra öfvergå den, at hafva danat nyttige och lycklige Medlemmar för samfundets tjenst, och ingen tilfridsställelse jämföras med den, at i ynglingens lättörda hjerta hafva inplantat och stadgat sådane grundsatser för dygden, sådan böjelse, hog, insigt och smak för nyttige kundskaper, som påkalla, under motandet i sin mon af ett flygtigt och förvillat tidehvarfs ty-

C

gellösa

e) Se Littera E.

gellösa lättfinnighet, den Högstes välsignelse, Fäderneslandets tackfämheter, Ungdomens årkänsla och hvarje vältänkande Medborgares varmaste bifall.

Älskansvärde Ynglingar!

Öfverlämnen er med förtroende åt edra nitiske Lärares välsinnade råd och förmaningar, följ den desse ståndaktigt, om ni och någon gång tycken dem icke kunna förenas med edra egna föreställningar och böjelser. Besinnen, at ungdom och visdom åro sällan följeslagare. Låten ingen förläda er at sätta eder lycka på spel, utan bruken den försigtigt och beskedeligt. Må den hedren tilhöra mitt Rektorat, at mindre behöfva upmuntra och tilhålla eder til det, som godt, rätt och sant är, än endast visa eder vägen dit. Låten böjelsen at vara dygdige och kunnige blifva målet för ert efterstråfvande och nöjet deröfver er förnämsta belöning. De mödor ni häruppå använden skolen ni aldrig ångra. Jag har snart uphunnit mitt mål: många dagar hvarken kan eller vil jag vänta mig. Den glädjen at se eder in i edra manna år hafva åtlydt mina ömsinta påminnelser och derigenom blifvit lycklige, hoppas jag således icke. Men det vet jag, at, om upriktighet,
bön

bön och flit blifva de medel ni använden at genomgå eder bana, skolen ni genom Försynens nåd öfver alt finna menniskovänner, som skola önska och bereda edert vål, öfver alt glada tillfällen at söka och finna sällhet och sanskyldiga förnöjelser. Ach! får jag hyfa detta hopp, fästet ni det hos mig genom ert dygdiga, anständigiga och arbetsamma upförande under loppet af mit Rectorat; skal jag tilfridsstald sluca mina dagar, när som hållst livets Herre behagar kalla mig, och med hvilket lugn skal jag icke lämna denna Fäderneslandets plantskola, om jag vet, at den altid blir årans och dygdens och det allmänna bästa!

Littera A.

Uttörlig beskrifning härom kan läsas i den Svenska Disputation, som utkom 1784 vid Kongl. Carolinska Academien under Prof. Trozelii præsidium.

Litt. B. N:o 1.

Ett bref af 7 lods vigt til Hans Kongl. Maj:t vår Allernådigste Konung å Stockholm hafver Välärevördige och Höglärde Herr Magistern och Rectoren Lilljenroth härstädes nu ingifva lätit. Betygar Grenna Kongl. Post-Contoir den 9 December 1772.

J. G. LAGERDAHL.

Litt.

Litt. B. N:o 2.

Afgick til Stockholm den 22 Dec. 1772.

*Aller Durchleuchtigste Furste och Hertig,
Eder Kongl. Höghet!*

Det nådigsta företråde, som Eder Kongl. Höghet af medfödt stort ädelmod, under neder-refan til Skåne, uti Grenna Stad räcktess lämna Gymnasii och Schole-Staten, och det under mitt underdåniga anförande, på Wisingsö, gör mig och nu djerf, at i förtröstan derpå, få å berörde *Stats* vägnar föredraga än ytterligare i samma ämne en underdånig *Supplication*. Sedan vi samtelige här varande Gymnasii och Schole-*Docenter* under den 9de af innevarande månad fördrifst dock i aldradiupaste underdånighet, med påsten från Grenna til Stockholm, inkomma för vår makalöse Konungs lysande Thron med de *Docu-*menter, som kraftigast bestyrka, det de så kallade *Schole-Godsen* icke här blifvit med Greffskapet reducerade, har Påsten ifrån samma höga ort medbragt och det ifrån vår *Commissionair* den för oss *Docenter* nog bedröfveliga tidning, at vår vid sista Riksdag insinuerade Underdånigsta anökan, som hittills vunnit så mycken högrättvis framgång

gång om våra alt för knappa löners förbättrande, och det på den ofvikeliga grund, som åberopade *Handlingar* omförmåla icke skal uti Rådet vunnit nådigt bifall; utan det, som bedröfveligast är, i synnerhet för mig, som på egen bekostnad vid mit boställe och här vid Kongl. Gymnasium nedlagt mycket och kostsam arbete, skal äfven underdånig underställning om Gymnasii och Schole-Statens här på Wisingsö indragande, til hans Majestät, Konungen, blifvit påtänkt. I så fatta, och för våra framgena utkomster äfventyrliga omständigheter, blifver oss under vålentelig angelägenhet at inför Eder Kongl. Höghet, som nu under vår dräpeliga Konungs frånvaro, sitter vid Kongl. Styret i Stockholm, framkomma med denna underdåniga Böneskript om Eder Kongl. Höghets mågtiga *förrord* hos Hans Kongl. Majestät, at blifva uti mera åberopade mål nådigast bönhörde och hulpne: komma nu våre underdånigst omrörde Documenter, rörande saken *questionis*, i en lyckelig stund fram til *Themis* Sjelf, vår Store och vise Konung, samt tillika Eder Kongl. Höghets högstgällande föremåle, framskrider helt säkert vår sällhets Sol, och gifver en prägtig glants åt dessa små Phoebi Hus, som lixväl årligen lämna ifrån sig til Kongl. *Hög-Scholarne*, och det efter Herrar *Decanorum* afgifna yttrande, rätt skickelige Studente-ämnen. Aller Nådigste Furste och Hertig! ju längre dessa Öninghus blifva skyddade vid sin första Inrättning, desto lyckeligare 3 ne Provinsers närgränsande Ungdom: jag vågar icke detta mit *Problème* med demonstrationer utföra; utan mig med

härvarande öfrige Docenter uti Eder Kongl. Höghets mägtiga beskydd innesluta, och med undergifnaste nit och ouphörliga förböner intil min senaste framtid framhårda.

Eder Kongl. Höghets,

Underdånigste Tjenare.

SVEN PETER LILJENROTH

Nuvarande Gymnasii Rektor.

Litt. B. N:o 3.

Et til Hans Kongl. Höghet Svea Rikes Arf-Furste och Hertig til Södermanland Prins CARL i underdånighet adresserat Bref om 2 lods vigt på Stockholm, år från Herr Lector Liljenroth på Wisingsö, här behörigen inlesvererat och skal med nästa Påst riktigt afgå. Grenna Påst-Contoir den 22 Dec. 1772.

J. G. LAGERDAHL

Litt. B. N:o 4.

Högvälborne Herr Stats Secreterare och Kongl. Riddare!

Nådige Herre!

Nådige Herr Stats-Secreterarens beständiga sällhet och välgång, böra vi, härvarande Gymnasii och Scholz Docenter,

ter, så mycket högre önska, och af den Allrådande Magten utbedja, som vår förmån och glädje til en stor del beror och hvilar på S. T. kraftiga föremåle hos Hans Majestät, Konungen, om våra knappa löners milda förbättrande. T. tacktes därför nådigt anse, det vi vid detta hugneliga tillträde af et nytt år, understå, dock i all ödmjukhet, oss inställa med innerlig och uprigtig önskan, det tacktes Honom, som förmår göra öfver alt det vi önske och bedje, i detta nu ingångna, och många flera efter Sit gudomliga behag påföljande år, bekröna T. värda och högtförtjenta ålderdom med all nåd, hålla, sällhet och välsignelse, vårt fattiga Fosterland til marklös tienst, Sit högtförmåna Hus och vårdnad til obeskrifvelig heder och understöd. Detta år och skal förblifva vår troinnerliga önskan, så länge den milda Förtynen, genom T. och vår egen lifstid, tacktes lämna rum för våra önskningsar.

At vi af oförstånd icke togo oss den driftigheten uppå, at upvagta T. innan vår underdånigsta anförning rörande våra löners upbårande efter årlig marke-gång uti Rådet, efter vår Commissionairs meddelta underrättelse, vandt mindre framgång, som oss högeligan bedröfvar, gorde så mycket, at vi nu kan hända komma förlent; men så skulle vi förmoda, at saken kan hjelpas igen, om T. nådigt behagade oss bitråda, enår Hans Majestät, Konungen, tager vår, under den 9:de sistveke December, med Pätten aflätna underdånigsta Supplique med Bilagorne under mildaste skårådande. Om själva målet böre vi icke mera skrifva, än de insände Handlingarne vid handen gifva;
utan

utan vilje vi endast allerödmjukast anhålla om T. milda ynnest och kraftiga förord. Wär Commissionair Notarien Thorzell, som äger vårt förtroende, har väl förlårat oss om T. stora bevägenhet för denna sak; men som vi icke hittills haft minsta tillfälle at göra oss af thy förtjente, så böre vi sjelfve härmedelst lämna vår aldraödmjukaste föräkran, som och skal helig hållas, at, om vi lyckeligen reüssera, skola vi på ett högtideligt sätt prisa, så utur Gymnasii som Scholæ-Cathedren en så stor välgärning.

Den Högste Guden skal utom dels välsigna T. med hela dels högt förnåma Familie, som tackes åtaga Sig vår så öma välfärds befordran. Framhårdar i öfrigt, å denna Stats vägnar, med djupaste soumission.

S. T.

Nådige Herrens

Allerödmjukaste Tjenare

SVEN PETER LILJENROTH.

Navarande Gymnasii Rektor.

Litt. B. N:o 5.

Den 3 die Januarii af innevarande år 1773, är Brevet til Herr Stats Secreteraren Välborne von Heland, här ifrån Grenna Påst-Contoir på Stockholm afgångit.

J. G. LAGERDAHL.

Litt.

Litt. B. N:o 6.

Afgick med Pålsten den 15;de Febr. 1773.

Böne-skrift.

*Stormägtigsta Allernådigsta Enke-Drottning,
Eder Kongl. Majestät!*

Så Eder Kongl. Majestäts, som Hennes Kongl. Höghets Prinfessans höga och mer än lyckeliga återkomst ifrån *Berlin* til Stockholm, har varit et lå högst lugneligit ämne til allmän underdånig glädje, at jag, som under tjenstetid vid Kongl. Academien i Lund, år 1764, ågt den otvåkbara Kongl. Nåden, genom då varande Illustrissimum Cancellarium, i aldra djupaste underdånighet Eder Kongl. Majestät upoffra och tillskrifva et af mina flera tryckta enfaldiga *Arbeten*, rörande *Förbättringens hinder vid enskilda Informationen och medel, genom hvilka de förmodeligen kunna undanrödjas*, ansett för min angenäma aldra underdånigste skyldighet öfver denna oförläpneliga förmån anställa, och det på egen bekostnad, de offentelige aldraunderdånigste Frögde-Betygeller, som dageliga *Tidningen*, för näst förveka år, N:o 256 omrörer.

Jag skattar mig i djupaste underdånighet lyckelig, om detta allerunderdånigast anförda på minsta sätt besvarar

D

Eder

Eder Kongl. Majeståts högst uplysta tycke samt uphögdaste smak, och förmår befrämja för mig, fast ovärdig, Eder Kongl. Majeståts aldrånådigsta dock mågtiga *Förord* hos vår dräpelige Konung, Eder Kongl. Majeståts Store Herr Son, om at allernådigast skydda och rådda denna *Gymnasii* och *Schole-Stat* här på Wifingsö vid sin *första Inrättning*. Aldrånådigsta Drottning, våra Vitterlekars Skydds-gudinna, Iaken, som nödlaxat mig til detta nog driftiga steg, hänger så tillsammans, at på händelse någon förment underdånig underställning til Hans Majeståts, Konungen, aningen ingitt, eller här efter ingingo, som förmådde värka denna berörde *Stats* indragande, blevo i tynnerhet törst jag, som på egen bekostnad redan hunnit bringa i verkställighet så antenliga, och för mig nog dryga *Förbättringar* både vid härvarande Kongl. Gymnasium, och mit lilla Boställe, at jag derå aldraödmjukaste *Förteckning*, under den 15:de sistl. Decembris, til Høga Landshöfdinge Embetet i orten ingifvit, och sedan de andre Docenterne, tillika med 12 st: n Stipendiater, i sin mån, alt för mycket lidande. Detta är et tvifvelsmål, som icke litet störrer min menlösa föresats, hvilken har sit afseende på framtiden, och gör, at jag i så vidt utseende icke vågar vidare arbeta i det, hvar til de stora Kongl. upmuntringar, som andra för slika gorde *Förbättringar* ofta fått hugna sig af, och detta Gymnasii framgena bästa mig hittils kraftigt upmuntrat och förbundit, förrän vår Store *Apollo*, Hans Kongl. Majeståts *Sjelf* fått detta mål under Sit uplystaste och tillika mildaste I kärskådande taga.

taga. Komma nu härvarande *Docentium* under den 9:de
fiftveke Decembris, med Påsten til Stockholm, i aldra-
djupaste underdånighet, inför Hans Kongl. Majeståts måg-
tiga *Thron*, ingifne och aflåtne Documenter, rörande sa-
ken *quæstionis*, i en vålsignad stund fram til *Themis* Sjelt,
vår Makalöfte *Monarch*, och Eder Kongl. Majeståts aldra-
nådigaste ord *fiat!* härtil, framkrider helt säkert vår säll-
hets Sol och uplifvar våra af fruktan skakade små *Pheebi-*
bus. Jag, som hvarken nu förtiden, säger någon H'g
Herre i *Stockholm*, til enkelt Befordrare, hvilken jag kun-
de anlita om denna för *Staten* aldra underdånigsta *Böne-*
Skrifts behöriga insinuerande, ej eller Sjelf, sedan Låse-Ter-
minen är begynt, kan komma ifrån min dryga och arbets-
samma Syssa, vågar icke utan håpenhet, med Påsten och det
under Couvert til Kongl. Påst-Contoiret i Stockholm den
samma låta afgå, och af underdånig vörtnadstull hå-
penhet lägga mit förtroende, om min och *Statens* lyckas
befrämjande, på Eder Kongl. Majeståts mildaste *Hjerta*,
och med outhörig nit samt innerligaste förböner oafst-
teligen framhårda

Stormächtigsta Aldranådigsta Enke-Drottning,
Eder Kongl. Majeståts!

Allerunderdånigste Tjenare och Förebedjare

SVEN PETER LILJENROTH.

Navarande Gymnasii Rector.

Litt. B, N:o 7.

Likaledes är Brevet ifrån Herr Lector Liljenroth til Kongl. Påst-Contoiret i Stockholm under den 15. de dennas, riktigt afgångit, som betygas af Grenna Påst Contoir den 20 Februarii 1773.

J. F. TOMBERG.
Påst Skrifvare.

Litt. C.

Högårevördige och Höglärde Herr Professor!

Ehuru jag hos Tit. ej åger lyckan vara personligen känd, vågar jag likväl af des allmänt bekanta ynnest förklara mina tankar och yppa min begäran. Som affigten är at hos Kongl. Cancellie Collegium i laga ordning söka århålla tillstånd, at för egen räkning få uprätta ett Boktryckerie i Småland, och jag varit någodt villrådlig på hvilken ort därstädes, det i synnerhet kunde anläggas, har Wisingsö fallit mig in. — Jag har därför härmed velat i ödmjukhet utbedja mig Tit. recommendation at bilägga min inlaga til Kongl. Collegium, och vill jag för intet trycka, hvad för Gymnasii räkning kan vara. Herr Professorns öfver alt kända nit för Wisingsö Gymnasii framgena bistånd lärer ganska lätt kunna inle, hvad detta Gymnasium kan blifva mer lysande genom ett så
til

til sigandes eget Bontryckerie. I väntan således på Tit.
kraftiga förord — — framlefvor jag

Tit,

Ödmjukaste Tjenare
JOHAN LAUR, HORN
Junior.

Litt. D.

*Högärevärdige och Höglärde Herr Professor
och Lector!*

J hänseende til den betvärliga öfverfarten ifrån fast-
landet til Wisingsö och i lynnighet af förtroende til Her-
rar Lectorum sorgfällighet at icke allenast sjelfve upfylla
sina ämbets skyldigheter, utan ock tillse, at de öfri-
ge Docentes vid Scholan på Wisingsö hvar för sig full-
göra sitt åliggande; har jag icke funnit nödigt at utse
någon Examinator ifrån landet, utan å dets ställe härige-
nom velat förordna, at Herrar Lectores skiftevis och så-
lunda förrätta Examina Anniversaria, at den, som är Re-
ctor Gymnasii företräder mitt ställe å vanlig och i Kongl.
Schole ordningen föreskrifven tid, inkommande derefter
med omständelig berättelse icke allenast om de afhandlade
föreläsningens ämnen, utan ock om antalet af de studerande,

D 3

samt

samt de framsteg och den flit, som hvar och en gorde.
Förblitver,

Eder Högårevördighets

Wexiö d. 26 Maji 1786.

Tjenstskyldige Tjenare

OLOF OSANDER.

Daniel Anander.

Litt. E.

Utdrag af Maxime Venerandi Consistorii gifna varning
i detta ämne:

Rektor Bergmark antydes allvarligen, at hålla föreläsningar och låta repetitionen ske in loco publico: varandes det emot skick och ordning at företaga sådant hemma hos sig, däråst icke för åkommen opasflighet det någon gång tillåtas måste.

På Dom-Capitlets vägnar.

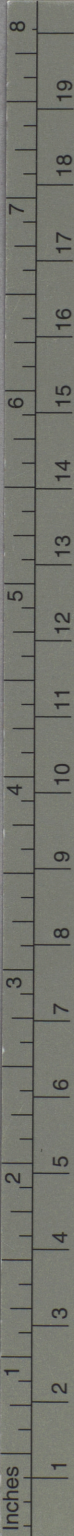
Wexiö d. 1 April 1772,

OLOF OSANDER.

Daniel Anander.

Se vidare om detta ämne min förra Oration vid Rektors
ombytet pag. 16.

Som man icke haft tillfälle sjelf vara närvarande under tryckningen, hafva åtskilliga fel insmugit sig, dem likeål Läsaren sjelf behagar ändra, hållt de icke göra meningen otydlig.

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

